

✕

Književna poročila.

✕

Marsikateri pisatelj, ki danes bučno šari in ropoče v mogočni pozi, bo že davno utonil v pozabo, ko bodo Meškova dela še sveže cvetje, še svetlo biserje. Saj končno človek le išče bolj miru ko pijanih naslad, čeprav laže sam sebi, češ, da hoče uživati... A mir, ki ga Meškove Modrice nosijo na svojih čistih krilih, bo trpečim dušam, posebno pa mladim, še čistim srcem vselej in v vseh časih prijetno tolažilo.

Tako kakor Meško more pisati samo po Bogu blagoslovljeni umetnik, ki je premagal zlo v sebi in ki je dober in ima čisto srce in blage misli. *Ivan Zorec.*

Charles de Coster-Anton Debeljak: Ulenspiegel in Lam Dobrin (La légende et les aventures héroïques joyeuses et glorieuses d'Ulenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs). — Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani, 1923. (Prevodna knjižnica 9.)

Ozadje tega romana je zgodovinsko: pisatelj nas povede v Flandrijo za časa španske vlade in bojov flamskega naroda za narodno in versko svobodo. Pisatelj je vestno proučeval zgodovinska dela, ki se bavijo s to dobo, seznanil se je tudi osebno s kraji, kjer se odigravajo dogodki, ki jih opisuje. Ne gre mu toliko za posamezne zgodovinske epizode in dogodke kakor za obeležje, za okvir, v katerem se odigravajo. Šege in navade flamskega naroda, njegova vera in njegove vraže, čarovnice in volkodlaki, strahote inkvizicije in krvava zarja grmad ob zatonu propadajočega srednjega veka na pragu nove, svetlejše dobe, to je mrka in hkratu veličastna slika, široko zamišljena, polna umetniških in estetičnih krasot, ki jo je narisal pisatelj v pestrih barvah, v sijajnem, tu pa tam nekoliko starinskem jeziku, ki daje delu še posebno mikavnost in zgodovinski kolorit.

Junakovo ime, kakor tudi nekatere bistvene poteze njegovega značaja, je posnel Coster iz stare flamske narodne knjižnice, predvsem iz Van Paemelove knjižice o »Zemskem življenju Tila Ulenspiegla«, zbirke burk o narodnem šaljivcu, pavlihi, ki je znan tudi iz nemške ljudske knjižice istega imena in je najbrže zgodovinska oseba. Iz kljukca, burkeža, pa je ustvaril Coster narodnega junaka, v katerem so poosebljene vse težnje flamskega naroda, njegovi boji za narodno in versko svobodo. Navihanost, šegavost in dovtipnost spremljata Ulenspiegla skozi vse življenje, toda kljukec in burkež stopita v ozadje, čim dozori Ulenspiegel v moža, ki ima jasen pogled in čuteče srce za krivice, ki jih trpi njegov narod, ter se začne boriti zoper kraljevo in versko nasilje. Burka mu je odslej samo maska, za katero skriva svoje bojovite nakane, samo dobrodošlo orodje, ki mu marsikdaj pomore, da se izreže iz zagate. Zakaj Ulenspiegel je središče vseh narodnih podvigov, »duh matere Flandrije«, kakor je Nela, njegova ljubica, »srce Flandrije«, ljubezen do rodne grude, in to ne le v veliki dobi »gezov«, temveč za vse večne čase. Kakor Flandrija ne more umreti, temveč kvečjemu zaspati, tako tudi Ulenspiegel živi večno v narodovi duši: »nihče ne ve, kje je zapel svojo zadnjo pesem«. Tako je Costerova knjiga več nego zabavna zbirka burk, več nego roman: narodna epopeja je, ali, kakor jo Coster sam imenuje, legenda.

Za prevod tega dela bi bilo težko najti srečnejšo roko nego je Debeljakova. Šegavost in dovtipnost, ki sta bistveni črti originala, nista mogli naleteti na spretnejšega tolmača. Debeljakov jezik ima vse predpogoje, da pride umetniška in estetična sila originala do polne veljave. Temeljito poznavanje slovenščine in njenih narečij, kakor tudi ustvarjajoča sila, s katero razpolaga Debeljakov jezik, obvladata brez težav vse jezikovne posebnosti, tako da pride kolorit povsod na svoj račun. Starinski duh, ki plava nad originalom, posnema Debeljak z

dijalektičnimi, deloma zastarelimi izrazi in zvezami. Posamezna imena in flamske izraze je prevajalec prav srečno poslovenil. Nič ne bi škodovalo, da je bil tu dosleden ter postavil namesto raznih flamskih izrazov za jedi in podobno kar pristna slovenska imena, pa najsi tudi ne odgovarjajo točno originalu, saj je to narodna epopeja, namenjena najširšim krogom občinstva; za inteligenta bi v tem slučaju zadostoval originalni izraz pod črto. S tem bi prišlo v prevod več enotnosti. Sicer pa je to seveda stvar okusa. Gotovo je, da je prevod v celoti slovenska umetnina, ki nudi slovenskemu čitatelju vso umetniško silo in estetične krasote, ki odlikujejo original.

Začetnih 34 poglavij je prevel O. Župančič. Odveč bi bilo, ako bi hoteli tej okolnosti posvečati posebno pažnjo ter stikati po razlikah v jeziku obeh prevajalcev. Župančičeve prevode dovolj poznamo in cenimo iz drugih del. Naj zadostuje, ako ugotovimo, da je Župančičev del prevoda nekoliko nežnejši in rahločutnejši. Z veliko ljubeznijo in opreznostjo izbira Župančič svoj besedni zaklad, Debeljak pa se nikjer ne straši krepkega, robatega, ako hočete tudi kosmatega izraza, ki pa vedno odgovarja duhu originala. *Dr. F. Sturm.*

Josip Kostanjevec: Zbrani spisi. I. zvezek. Samozaložba.

Naš literatski veteran povezuje svojo literarno žetev v snopje. Letina ni bila slaba, snopja bo cela kôpa, še čez. V samozaložbi je začel izdajati po pet pol obsegajoče snopiče v mali osmerki. Ureja jih po časovnem redu. Tako imamo v pričujočem prvem snopiču prvence. Že ti so kazali, ko so začeli izhajati v »Ljubljanskem Zvonu«, lep dar realističnega pripovedovanja. Josip Kostanjevec, tako se mi zdi, se je šolal pri Jurčiču in Kersniku, posebno pri Kersniku. Njegove novele iz trškega in malomestnega življenja to dokazujejo. Kot novelist je imel v svoji dobi veljavno ime, ki se je, če se ne motim, rado imenovalo obcnem z imenom novelista Tavčarja. V tisti dobi je bil Josip Kostanjevec na višku svojega literarnega snovanja, takrat je napisal skoraj vsa in najlepša svoja dela. Pozneje mu je »na življenja trnjevi poti« moč peresa nekoliko odnehala. Ladjico življenja so mu zgrabili nemirni, viharini valovi in so mu jo metali ob čeri... Najtrdnjeje in najbolje pa se je držal v mnogih povestih, ki jih je napisal za Mohorjevo družbo. Škoda, da ni spoznal, kam še posebno spada po daru svojega gladkega in prijetnega pripovedovanja. *Ivan Zorec.*

Erjavec Fran: Slovenci. Zemljepisni, zgodovinski, politični, kulturni, gospodarski in socialni pregled. V Ljubljani, 1923. 259 str. (Znanstvena knjižnica, 6. zvezek.)

Erjavec si je stavil vse hvalc vredno nalogo, da poda v enotno sestavljeni knjigi točen opis celokupnega slovenstva na vseh poljih javnega udejstvovanja in zasebnega narodnega življenja; tak opis bi naj služil v informacijo inozemstvu, Slovincem samim pa bi naj bil nekako zrcalo, v katerem bi naj brali, kaj so doslej že opravili in kaj je še treba opraviti. Vse gradivo je razdeljeno v dvanajst poglavij: 1.) slovensko ozemlje, 2.) Slovenci v preteklih stoletjih, 3.) slovenski preporod, 4.) Slovenci med svetovno vojno, 5.) Slovenci po osvobodjenju, 6.) slovenske politične stranke, 7.) slovenski jezik, 8.) slovenska književnost, 9.) slovenska upodablajoča, glasbena in dramatična umetnost, 10.) ljudska prosveta in kulturne organizacije, 11.) slovenske gospodarske in socialne razmere, 12.) Slovenci in Jugoslavija. Kdo drugi bi si želel mogoče drugačna poglavja ali med njimi vsaj drugačno razvrstitev; vzemimo stvar kakor je pred nami in priznajmo, da je tukaj n. pr. tvarina, ki se obravnava v pogl. 9. do 11., sploh prvič v celotnem pregledu sestavljena in marsikje črpana iz prvotnih, v tisku sploh še ne priobčenih virov.